

Meldersteins bruksherrgård

Meldersteins bruksherrgård byggdes år 1741, och är ett av de värdefullaste kulturarven som finns i Råne Älvdal. Bruket drevs fram till 1892 och användes därefter som jordbruk och säteri. Herrgården kan bokas av sällskap för aktiviteter, middagar, vigslar, och övernattningar året om.

Historik

I Gällivare upptäcktes järnmalm i början av 1600-talet.

Malmbrytningen kom igång först vid slutet av 1730-talet.

Det fanns från början flera förslag på var man skulle placera masugnen och stångjärnsverket, där malmen från Gällivare skulle förädlas. Man bestämde sig för att bygga masugnen vid kusten ca 6 km från Råneå. Masugnsplatsen och även hamn, fick namnet Strömsund.

Stångjärnsverket anlades i närheten av Orrbyn. Bruket kom att få namnet Melderstein efter de två första ägarna, Jonas Meldercreutz och Abraham Steinholtz. Anläggningarna stod färdiga några år in på 1740-talet.

Vid Melderstein byggdes ett stångjärnsverk med två stångjärnshammare och fyra härdar. Några år senare inrättades ett manufakturverk med en knipphammare vid verket. Där smiddes hästskor, plogbillar, spadar, yxor, ankare, kätting och andra saker på beställning. Produktionen under 1700-talet var relativt liten.

Många år stod masugnen i Strömsund helt stilla. Bidragande till detta var bla transportproblem för malmen från Gällivare.

Tekniska svårigheter vid järnframställningen och kriser på den ekonomiska marknaden bidrog också till brukets ojämna produktion. Bruksrörelsen kom ändå att utökas. Vid Melderstein tillkom bl a en finbladig såg med fyra ramar, som fick ensamrätt på allt timmer inom Kalix, Råneå och Luleå socknar. Vid bruket inrättades också ett gevärsfaktori och en verkstad för fint och polerat järnsmide mm. 1786 köptes bruket av Jean Bédouire, som 1799 sålde det till bergsrådet Samuel Gustaf Hermelin vilken drevs i personlig konkurs på grund av den dåliga lönsamheten.

Verksamheten övertogs av Carl XIV Johan som drev bruket under många år, tills det under 1860-talet togs över av ett aktiebolag från Gällivare. Nu var produktionen hög, men kring 1892 lades verksamheten ner, och användes därefter som jordbruk och säteri. En kortare tid fanns en vatten-turbin som drev ett elverk där. Där har även ett sågverk funnits.

Vid Meldersteins bruk fanns flera olika byggnader som var knutna till bruket t.ex. bostäder för arbetarna, kolhus, uthus och magasin. Herrgården är byggd kring sekelskiftet 1700-1800.

Den ersatte den en-våningsbyggnad som under 1700-talet utgjorde Meldersteins Herrgård. Byggnaden har genomgått flera renoveringar. Senare har själva herrgården använts som skolhem, fritidsgård, gästhem och numera som konferensanläggning.